

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ПОСЛАНИЧКА ГРУПА
„Александар Вучић - за нашу децу“
01. јул 2021. године
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 01.07.2021

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	011-1221		21

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

На основу члана 194. став 1. Пословника Народне скупштине („Службени гласник РС“, број 20/12 - Пречишћен текст), као овлашћени предлагач, подносим

ПРЕДЛОГ ЗА ДОНОШЕЊЕ АУТЕНТИЧНОГ ТУМАЧЕЊА одредаба члана 41. ст. 1. и 2. и члана 43. ст. 2. и 3. Закона о заштити потрошача („Службени гласник РС“, бр. 62/14, 6/26 - др. закон и 44/18 - др. закон)

с предлогом да се, у складу са чланом 167. Пословника Народне скупштине, донесе по хитном поступку.

Одредбе члана 41. ст. 1 и 2. Закона о заштити потрошача гласе:

„Уговорна одредба обавезује потрошача ако је изражена једноставним, јасним и разумљивим језиком и ако би је схватио разуман човек потрошачевог знања и искуства.

Трговац је дужан да са садржајем уговорне одредбе упозна потрошача пре закључења уговора, на начин који с обзиром на употребљено средство комуникације потрошачу пружа стварну могућност да се упозна са садржином одредбе.”

Ове одредбе треба разумети тако да код одредбе уговора којом се корисник кредита обавезује да банци исплати накнаду за обраду кредита, трошкове обраде кредита (кредитног захтева), накнаду за праћење (администрирање кредита) и сл. захтев једноставности, јасности и разумљивости не значи да је банка дужна да спецификује сопствене трошкове које покрива том накнадом, да доказује да наплаћена накнада одговара стварним трошковима односно да образложи кориснику о којим трошковима је реч. Тај захтев као и дужност упознавања са садржином ове уговорне одредбе испуњен је ако је потрошач у предговорној фази информисан на начин који је прописала Народна банка Србије. Исто важи и у случају трошкова које је банка пренела на корисника (трошкови процене вредности непокретности и покретних ствари, све премије осигурања и накнаде у вези са тим осигурањем и кредитом или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкови уписа у регистар код надлежног органа, трошкови прибављања уверења, потврда, дозвола и решења надлежних органа,

трошкови Кредитног бироа и слични трошкови) у оквиру уговорених услова одобравања и коришћења кредита.

Одредбе члана 43. ст. 2. и 3. Закона о заштити потрошача гласе:

„Неправична уговорна одредба је свака одредба која, противно начелу савесности и поштења, има за последицу значајну несразмеру у правима и обавезама уговорних страна на штету потрошача.

Критеријуми на основу којих се утврђује да ли је одређена одредба уговора неправична су:

- 1) природа робе или услуга на које се уговор односи;
- 2) околности под којима је уговор закључен;
- 3) остале одредбе истог уговора или другог уговора са којим је уговор у вези;
- 4) начин на који је постигнута сагласност о садржини уговора и начин на који је потрошач обавештен о садржини уговора.”

Ове одредбе треба разумети тако да се одредба уговора о кредиту, којом се корисник кредита обавезује да банци исплати накнаду за обраду кредита, трошкове обраде кредита (кредитног захтева), накнаду за праћење (администрирање кредита) и сл., као и да сноси трошкове које је банка пренела на корисника (трошкови процене вредности непокретности и покретних ствари, све премије осигурања и накнаде у вези са тим осигурањем и кредитом или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкови уписа у регистар код надлежног органа, трошкови прибављања извода из земљишних књига, трошкови прибављања уверења, потврда, дозвола и решења надлежних органа, трошкови Кредитног бироа и други трошкови) у оквиру уговорених услова одобравања и коришћења кредита, не може по себи сматрати неправичном, те да се не може претпостављати да таква одредба противно начелу савесности и поштења има за последицу значајну несразмеру у правима и обавезама уговорних страна на штету потрошача. Значајну несразмеру у правима и обавезама уговорних страна на штету потрошача у случају ове одредбе не ствара сама по себи чињеница да се не може недвосмислено утврдити које су конкретно услуге пружене на рачун те накнаде, односно који су конкретно трошкови њоме покривени. Банка у случају вођења поступка у вези са применом ове одредбе закона није дужна да спецификује сопствене трошкове које покрива том накнадом, нити да доказује да наплаћена накнада одговара стварним трошковима односно да образложи кориснику о којим трошковима је реч, као ни да, у случају пренетих трошкова, доказује на који начин је пренос тих трошкова на корисника утицао на висину каматне стопе. Значајна несразмера у правима и обавезама уговорних страна код ових накнада и трошкова се не претпоставља, као што је то случај са одредбама које су наведене у чл. 44. и 45. овог закона, него је потрошач доказује у поступку.

Ово аутентично тумачење објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

У судској пракси већ дуже време постоји неуједначеност схватања о законитости, односно допуштености одредбе уговора о кредиту којом се предвиђа дужност корисника кредита да банци плати паушално одређени новчани износ на име накнаде за обраду кредита, накнаде за праћење (администрирање) кредита и слично. На седници Грађанског одељења Врховног касационог суда (у даљем тексту: ВКС) пре више од две

и по године усвојен је правни став о овом питању,¹ са циљем уједначавања праксе нижестепених судова. Међутим, судови и даље на различите начине тумаче тај правни став ВКС, тако да је судска пракса о дозвољености уговарања ових накнада и даље неуједначена. Неизвесност правне судбине уобичајених уговорних одредаба о накнадама генерише повећани правни ризик за учеснике у правном промету, ствара велики притисак на правосуђе, угрожава правну сигурност, нарушава поверење у домаћи банкарски систем и дестимулише инвестициону и предузетничку климу у земљи. То су разлози због којих је неопходна законодавна интервенција, кроз ово аутентично тумачење. Судови се до сада у овим поступцима нису позивали на одредбе Закона о заштити потрошача („Службени гласник РС”, бр. 62/14, 6/16 - др. закон и 44/18 - др. закон), будући да се тај закон, а у складу са чланом 4. став 6. тог закона и не примењује на кориснике финансијских услуга, осим одредаба којима се дефинишу непоштена пословна пракса и неправичне уговорне одредбе које се примењују на кориснике финансијских услуга на основу члана 41. став 6. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС”, бр. 36/2011 и 139/2014). С тим у вези, у поменутом правном ставу је наведено да се одредбе о банкарским накнадама и трошковима не могу подвести под случајеве неправичних одредби из чл. 44. и 45. овог закона, али се ВКС се у том правном схватању није изјаснио у односу на опште одредбе чл. 41. и 43. тог закона, па је из разлога претходно наведених потребно обезбедити јединствену примену и ових одредаба.

Накнада за обраду кредита по својој правној природи јесте накнада за банкарску услугу. Друге накнаде за банкарске услуге јесу, примера ради, накнада за пуштање кредита у течај и накнада за праћење кредита и сл. Ове накнаде се по доброј банкарској пракси обрачунавају паушално у номиналном износу или као проценат одобрене главнице. Накнада за обраду кредита се понекад назива уговореним трошковима, накнадом трошкова или накнадом на име трошкова обраде кредита. Међутим, новчани износ који корисник кредита плаћа банци на име накнаде за обраду кредита представља приход за банку (а трошак за корисника). Банка тај свој приход не мора (у целини) да употреби за покривање стварних трошкова које има у вези с конкретним кредитом.

Република Србија је на себе преузела уставну обавезу да штити потрошаче и законску обавезу да унутрашње стандарде заштите потрошача усклади са стандардима који важе у Европској унији (ЕУ).²

Законом о заштити потрошача транспонована је у домаћи правни систем Директива о неправичним уговорним одредбама (93/13 ЕЕЗ). Сврха те директиве била је да побољша заштиту потрошача у земљама ЕУ, те да истовремено обезбеди исто ниво те заштите у свим земљама чланицама. Кључна одредба те директиве која је преузета чланом 43. став 2. Закона о заштити потрошача више пута је била предмет тумачења Суда правде ЕУ, а по захтевима националних судова држава чланица. Овај суд није заузео став да се уговарање накнаде за обраду кредита, односно накнада за праћење (администрирање) кредита квалификује као неправична уговорна одредба по овим општим мерилима. Када банка у потпуности поштује строге прописе о дужности предуговорног обавештавања потрошача односно корисника финансијских услуга, тада не поступа противно начелу савесности и поштења. Другим речима, овај суд је на становишту да банка није дужна да доказује порекло трошкова у вези с којима наплаћује

¹ Грађанско одељење ВКС, Правни став о дозвољености уговарања трошкова кредита, 22. мај 2018, *ParagrafLex*.

² члан 90. Устава Републике Србије, „Службени гласник РС”, бр. 98/06 и члан 78 Закона о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране, и Републике Србије, с друге стране, „Службени гласник РС”, број 83/08.

накнаду, односно да их специфицира, а није дужна ни да наводи о којим услугама, односно трошковима је реч.

Домаћи прописи о заштити корисника финансијских услуга, којима се између осталог уређује начин обрачуна и исказивања ефективне каматне стопе, оглашавање финансијских услуга и дужност обавештавања корисника финансијских услуга изричито дозвољавају да се уговором о кредиту предвиди да корисник кредита плаћа накнаде и трошкове. Ови прописи не претендују да уреде садржину уговора о кредиту, него да осигурају да су уговорне одредбе изражене једноставним, јасним и разумљивим језиком и да корисник кредита има стварну могућност да се упозна с њиховом садржином пре закључења уговора. Тако су чланом 19. Закона о заштити корисника финансијских услуга прописани обавезни елементи уговора о кредиту. То су, поред износа кредита и камате, као битних елемената уговора, и сви други елементи (питања) који се не само могу уговорити у смислу члана 1066. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, бр. 29/78, 39/85, 45/89 – УСЈ и 57/89, „Службени лист СРЈ”, број 31/93 и „Службени гласник РС”, број 18/20), већ се морају регулисати тим уговором. Тако је чланом 19. став 1. тачка 12) Закона о заштити корисника финансијских услуга прописано да се у уговору морају навести и врста и висина свих накнада које падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксне или променљиве, а ако су променљиве – периоде у којима ће их банка мењати, као и врста и висина других трошкова (порези, накнаде надлежним органима и др.). Дакле, ако банка хоће да од корисника наплати накнаде и трошкове мора их регулисати у уговору на овај начин. Поред тога, Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС”, бр. 65/11 и 62/18) детаљно су набројани подаци који се наводе у одговарајућим обрасцима, начин њиховог обрачуна и приказивања. Међу тим подацима налазе се и накнаде и трошкови. Ниједан од ових, иначе веома детаљних прописа, не предвиђа било какву обавезу банке да објасни кориснику због чега наплаћује неку накнаду баш у одређеном износу, тј. не предвиђа обавезу банке да спецификује трошкове које покрива том накнадом, да доказује да наплаћена накнада одговара стварним трошковима и да презентује методологију за обрачун и утврђивање тих трошкова и накнада. С друге стране, ови прописи обезбеђују управо то да се корисник упозна са својим обавезама (укључујући и обавезе у вези са плаћањем накнада и трошкова) на једноставан, јасан и разумљив начин, односно да буде информисан пре закључења уговора на начин који ће му пружити стварну могућност да се упозна са садржином одредаба уговора, укључујући и одредбе о накнадама и трошковима. Другим речима, што се тиче информисања корисника о накнадама за обраду кредита/кредитног захтева и накнадама за администрирање/праћење кредита, ови прописи обавезују банку да корисника једноставно, јасно и разумљиво информише о укупном износу тих накнада који падају на његов терет, као и о висини ефективне каматне стопе у чији су обрачун ушле и те накнаде, јер је процењено да су ови подаци потребни, али и довољни да би корисник могао да утврди колико ће га коштати кредит ако се одлучи да га узме код одређене банке, као и да упореди понуде различитих банака, тј. да донесе информисану економску одлуку о томе да ли ће и с којом банком закључити уговор о кредиту. Да би корисник такву одлуку донео није потребно, а ни уобичајено (као уосталом ни код других производа и услуга које купује изван финансијског сектора) да му давалац услуге достави детаљну спецификацију елемената на основу којих је формирана цена услуге или које ће трошкове свог пословања покривати из остварене цене. Речено се *mutatis mutandis* односи и на одредбе уговора о кредиту којим се неки трошкови банке, попут трошкова осигурања кредита, трошкова процене вредности непокретности и/или покретних ствари, трошкова уписа у регистар код надлежног органа, трошкова прибављања уверења, потврда, дозвола и решења надлежних органа и

сличних трошкова, преносе („преваљују”) на корисника кредита у оквиру уговорених услова одобравања и коришћења кредита.

У складу са чланом 167. Пословника Народне скупштине, предлаже се да се аутентично тумачење донесе по хитном поступку, да би се спречиле евентуалне штетне последице ако се постојеће нејасноће не отколоне овим тумачењем.

НАРОДНИ ПОСЛАНИК

Дејан Кесар